

До Председателя на научното жури по конкурса за заемане на академична длъжност “доцент”,
Област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки,
Професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит)
СУ “Св. Климент Охридски“

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р ЕМИЛИЯ ГЕОРГИЕВА МИЛАНОВА,
УНСС, КАТЕДРА „СЧЕТОВОДСТВО И АНАЛИЗ“,
Научна специалност: Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност **доцент** в СУ „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, професионално направление 3.8 Икономика (счетоводство и одит).

Уважаеми г-н Председател на научното жури,
Уважаеми членове на научното жури,

Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ (обн., ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., с изм. и доп., последно изм. и доп. бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ - ППЗРАСРБ (обн., ДВ, бр. 75 от 24.09.2010 г., с посл.изм. бр. 62 от 12.07.2013 г.) и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Информация за конкурса и за кандидата в конкурса за доцент

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Финанси и счетоводство“, Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ бр. 40/ 27.05.2016 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД 38-479/08.07.2016 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Единствен участник в конкурса: гл.ас. д-р **НАДЯ ГЕОРГИЕВА ВЕЛИНОВА - СОКОЛОВА**

Надя Георгиева Велинова завършва бакалавърска програма „Стопанско управление“ през 1998г. в УНСС – София, а през 1999г. получава *магистърска степен също по „Стопанско управление“* в същия университет.

През периода 2002г. – 2011г. е последователно главен експерт в отдел „Нормативна уредба и европейска интеграция“ на ДКЦК; началник отдел „Международно сътрудничество“, *директор Дирекция „Процесуално представителство и пазарни анализи“*, *Дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“* и *Дирекция „Регулаторна политика и пазарни анализи“* на Комисията за финансов надзор.

От м. март на 2003г. до настоящия момент е *хоноруван преподавател* в катедра „Управление“ на УНСС, където преподава по дисциплините „Анализ на ценни книжа и портфолио анализ“ и „Анализ на риска“ пред студентите от бакалавърска и магистърска програми.

От м. май 2013г. е назначена на работа в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, в катедра „Финанси и счетоводство“, като *й е присъдено научното звание „главен асистент“*.

Гл. ас. Надя Георгиева Соколова е придобила образователна и научна степен „доктор“ през 2009 г. (диплома № 33100 на ВАК от 21.04.2009г.) въз основа на защитена дисертация на тема *“Изследване на модели за управление на портфейли от деривати чрез използване на съвременни софтуерни решения“*. Темата на дисертационния труд е в обхвата на научното направление по конкурса (изпълнено изискване на чл.24, ал.1 от ЗРАСРБ).

Има участие в множество семинари: „Анализ ползи-рискове“, „Корпоративно управление“ „Пазарни манипулации и превенции“, „Процесът на Ланфалуси“, „Финансова система на ЕС“ (програма Фар на ЕК), „Прилагане на европейско законодателство“ (Люксембург, програма на ЕК – ТАІЕХ).

Владее писмено и говоримо английски и руски езици.

2. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Гл.ас. д-р Надя Велинова - Соколова има общ преподавателски стаж повече от 13години, от които *3 години като главен асистент* в катедра „Финанси и счетоводство“ на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Чете лекции по дисциплината „Счетоводство на застрахователните и осигурителните предприятия“ в магистърска програма и провежда упражнения по дисциплините: „Обща теория на счетоводството“, „Управленско счетоводство“ и „Финансово счетоводство“ в бакалавърски програми .

За учебно преподавателската работа на гл.ас. д-р Надя Соколова е присъщо високо научно-теоретично равнище и професионална компетентност. Нашата оценка е

за наличие на *съответствие на академичната компетентност на кандидата със спецификата на конкурса.*

3. Обща характеристика на представените научни трудове

От представените за участие в конкурса за академична длъжност „доцент“ приемам да рецензирам следните публикации: 1 монография, 2 учебни помагала, 1 студия, 6 научни статии (от които 1 на английски език и 2 в съавторство) и 4 научни доклада, от които 2 научни доклада на английски език, представени на международни научни конференции в България. Публикациите са основно от областта на финансовото счетоводство и управлението на риска на финансовите инструменти.

Оценка на самостоятелната монография „Съвременни аспекти на оценката и отчитането на финансовите инструменти“, София, 2016г., УИ „Св. Климент Охридски“, 247стр.(15,5 печатни коли)

Монографичното изследване има следната цел: да изясни някои специфични особености на оценяването като елемент на счетоводния метод, както и да представи най-новите положения при счетоводното отчитане на хеджирането. В тази връзка са формулирани няколко *основни задачи*: проследяване на развитието на процеса на оценяване в счетоводството; установяване влиянието на двете оценъчни бази върху елементите на метода на счетоводството; очертаване на насоки за бъдещо развитие на модела на „справедливата стойност“; представяне и съдържателен анализ на най-новият счетоводен стандарт за отчитане на финансовите инструменти; анализиране на процеса на хеджиране за целите на практическото му прилагане при управлението на риска; очертаване на насоки за бъдещо развитие при оценката и управлението на риска.

Монографията е структурирана в увод, три основни части и заключение. Проучени са много голям брой автори (на кирилица и на латиница), с научни публикации по въпросите на счетоводната теория, оценката и отчитането на риска при финансовите инструменти. **Първа част** от монографията представя някои теоретични аспекти на оценяването в счетоводството и в частност на финансовите инструменти. Конструирани са в три относително обособени части: кратък исторически преглед на оценяването и основни принципи; особености при оценяването на финансови инструменти и техния риск; съвременни оценъчни модели за оценка на финансови инструменти през погледа на предстоящия за въвеждане международен стандарт за финансово отчитане (МСФО) 9. Авторът очертава *собствен подход* към разбирането за особеностите при оценяването на финансови инструменти и риска, който те поражда чрез изясняване на понятията риск и хеджиране и разсъждения върху някои счетоводни аспекти на управлението на финансовите рискове чрез деривативни инструменти. **Втора част** от монографията третира специфичните особености на счетоводното отчитане на хеджирането чрез изискванията на МСФО 9. Структурата позволява да се представят достатъчно задълбочено общите положения; хеджиращите

инструменти (хеджиране с опция за продажба и хеджиране с форуърдни договори); хеджираните рискове и хеджираните позиции; ефективността на хеджирането; пребалансирането и разкриване на информация. *Трета част* на представената монография изследва прилагането на изискванията за отчитане на хеджирането при финансови институции чрез използването на *конкретни модели*. Акцентът е поставен върху прилагането на някои специфични изисквания на МСФО 9 за отчитане на хеджирането и практическите аспекти при хеджиране на специфични рискови компоненти; върху оценката и измерване на очакваните кредитни загуби; върху сравнителната характеристика на изискванията при МСФО 9 и МСС 39. На тази база са очертани очаквани проблеми за бизнеса при бъдещото прилагане на МСФО 9, но ни липсва ясното аргументиране мнението на автора за различните модели за отчитане на хеджирането при финансовите инструменти и финансовите институции.

Основните научно-теоретични и научно-приложни резултати в монографичното изследване могат да бъдат обобщени по следния начин:

- 1) В резултат на задълбочена оценка е представен сравнителен анализ на историческата цена и справедливата стойност като различни оценъчни бази в счетоводството.
- 2) Направен е анализ и оценка на перспективите за прилагането на справедливата стойност и значението ѝ за отчитане на процеса на хеджирането.
- 3) Предложен е нов подход за представяне на съвременните оценъчни модели за оценка на финансови инструменти – чрез основните характеристики на финансовите инструменти и оценъчните бази на финансовите инструменти. Представянето на новия МСФО 9 „Финансови инструменти“ е с акцент върху деривативните финансови инструменти (в т.ч. внедрени деривативи) и счетоводното отчитане на процеса на хеджиране.
- 4) По оригинален начин е представена обобщената дискусия за съответствието между МСФО и американските счетоводни стандарти (US GAAP). С цел постигане на по-голяма хармонизация са изведени някои съществени различия между тези стандарти по отношение на отчитането на процеса на хеджиране.
- 5) Анализирани са практическите проблеми, които се наблюдават на финансовите пазари на съвременния етап.

Обща характеристика и оценка на останалите публикации

1. Студия „Оценка на финансовите рискове според новия счетоводен стандарт МСФО 9“, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2016.

Целта на студията е да анализира изискванията и начините за оценка на финансовите рискове според новите счетоводни и финансови регулации и да изведе очакваните проблеми, пред които ще бъде изправен бизнеса при практическото прилагане на стандарта. Изследвана е необходимостта на предприятията от

разработването на нови методологии и контроли по отношение на оценката на риска и са представени насоки за решаването на конкретни проблеми.

2. В няколко **статии** по оригинален начин се изследват *проблеми на финансовото счетоводство: Оценки и оценъчни бази. Проблеми на счетоводната теория и практика* (сборник трудове), УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2014; *Еволюция на фундаменталните концепции в контекста на интегрираното отчитане (в съавторство)*, сборник трудове „Проблеми на счетоводната теория и практика“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2014; *Концептуален модел на счетоводно оценяване (в съавторство)*, сборник трудове „Проблеми на счетоводната теория и практика“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2014. В тях се обсъждат някои специфични особености на оценяването като елемент на счетоводния метод, като се проследява еволюционното развитие на различните оценъчни методи; теоретичната рамка на интегрираното отчитане - фундаментални концепции, водещи принципи и елементи на интегрирания отчет и прилагането на концептуален модел на счетоводно оценяване при изследване изискванията за оценяване на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), като се правят съответните анализи и оценки.

3. Статиите *Отчитане на кредитните загуби според МСФО 9*, Годишник на Стопанския факултет на СУ (*приета за публикуване*); *Управление на финансови рискове чрез деривативни инструменти*, Годишник на Стопанския факултет на СУ (*приета за публикуване*); *Hedge accounting according to the IFRS 9*, Economic Alternatives Journal, issue 4/2015, pp. 93 – 103, UNWE и **научните доклади Предизвикателства пред управлението на риска в контекста на новите изисквания на МСФО 9**, Сборник с доклади от научна конференция „Перспективи и предизвикателства пред съвременното управление“, УНСС, 2015; *Нови подходи за управление на риска на финансовите инструменти съгласно международните изисквания*, Сборник с доклади от научно-практическа конференция с международно участие на НБУ (предстои отпечатване), 2015; *The new model for measurement expected credit losses*, Social Sustainability through Competitiveness with Qualitative Growth (09 – 10 October 2015, Sofia, Bulgaria); *New in the hedge accounting and risk management*, Social Sustainability through Competitiveness with Qualitative Growth (16 – 17 October 2014, Sofia, Bulgaria) са пряко свързани с монографията и поотделно обсъждат въпросите, свързани с управлението на риска на финансовите инструменти и отчитането на хеджирането през призмата на МСФО 9.

4. Учебници и учебни помагала

За участие в конкурса за доцент, д-р Надя Велинова-Соколова е представила две учебни помагала:

- *Сборник от казуси по Въведение в счетоводството* (в съавторство), София, 2016, УИ „Св. Климент Охридски“. Има за цел да подпомогне студентите от бакалавърските програми по „Стопанско управление“ и „Икономика и финанси“ при тяхното обучение по горната дисциплина. Той включва решени и нерешени казуси, свързани с текущото счетоводно отчитане на нетекущите и текущите активите, пасивите, приходите и разходите на предприятието, собствения капитал, както и изготвянето на финансови отчети, съгласно изискванията на Закона за счетоводството и Националните счетоводни стандарти.

- *Сборник от задачи по Финансово счетоводство* (в съавторство), София, 2016, УИ „Св. Климент Охридски“ - включва решени и нерешени задачи, свързани със счетоводното отчитане на нетекущите и текущите активите, пасивите, приходите и разходите на предприятието, собствения капитал, както и изготвянето на финансови отчети, съгласно изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане. При представянето на отделните теми са дефинирани учебните цели и очакваните резултати.

Представените за рецензиране научни трудове са по специалността и профила на конкурса. Изпълнени са изискванията за количествените критерии (445 точки), а в качествено отношение научната продукция на кандидата за доцент я представя като перспективен изследовател и преподавател в системата на университетското образование.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

След внимателен преглед на представената за участие в конкурса научна продукция *потвърждавам*, че тя съдържа следните *научни и научно-приложни приноси*:

1. В резултат на задълбочена оценка е представен *сравнителен анализ на историческата цена и справедливата стойност* като различни оценъчни бази в счетоводството. Направена е оценка на перспективите за прилагането на справедливата стойност и значението ѝ за отчитане на процеса на хеджирането. Изследвани са модели за оценка на ефективността на процеса на хеджиране, въз основа на което са разработени модели за счетоводното му отчитане, като са анализирани възможностите за оценка на хеджиращото взаимоотношение.

2. На базата на научно-приложно изследване е предложен *нов подход за представяне на съвременните оценъчни модели* за оценка на финансови инструменти – чрез основните характеристики на финансовите инструменти и оценъчните бази на финансовите инструменти.

3. Принос с научно-приложно значение е предложеният *концептуален модел на счетоводно оценяване*, приложим при изследване на изискванията за оценяване на

Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО).

4. Дефинирани са насоки, които да подпомогнат финансовите институции да разработят и внедрят *нови информационни системи и бази данни* във връзка с отчитане на хеджирането, като е представен и ефекта от счетоводното отчитане на хеджирането върху финансовите отчети.

5. Научно-приложно значение има представеният *подход за анализиране на информацията за базовите показатели при оценката на кредитния риск*, използване на приблизителни оценки за измерването на очакваните кредитни загуби и разработеният изцяло нов механизъм за анализ на очакваните кредитни загуби.

5. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на д-р Надя Велинова-Соколова в бъдещата ѝ работа като изследовател, възможностите ѝ да намерят реализация в специализирани научни издания и на международни научни форуми *в чужбина*.

Заклучение

На цялостната учебно-преподавателска и научно-изследователска дейност на *гл.ас. д-р Надя Велинова-Соколова* присъждам *положителна оценка*. Изпълнени са законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Убедено предлагам на научното жури да гласува за избирането ѝ на академичната длъжност „Доцент“ в катедра ”Финанси и счетоводство” на СУ „Св. Климент Охридски“ в професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит).

15.10.2016г.

Подпис:
(проф. д-р Е. Миланова)